

Asbjørn Skjæveland

Udfordringer i Kaare Strøms teori om partiadfærd

Hvis man kan forklare partiernes adfærd, er man kommet et væsentligt skridt nærmere at forstå de politiske beslutninger. Kaare Strøms teori om partiadfærd fra 1990 er et ambitiøst og indflydelsesrigt forsøg at på at forudsige og forklare partiadfærd. Ifølge Strøm er partier nødt til at prioritere mellem målene stemmer, politisk indflydelse og private regeringsgoder. Hvad der bliver prioriteret højest afhænger af organisatoriske og systemiske faktorer. Modellens store styrke er, at den rummer potentialet til at give en egentlig forklaring på et partis adfærd ved at henvise til disse faktorer. Modellen er imidlertid ikke uden svagheder. En mulig vej frem er at gennemføre flere og mere ambitiøse empiriske tests for at afprøve og udfolde modellens potentiale.

De politiske partier har afgørende politisk betydning i parlamentariske demokratier som det danske. De er byggestenene, som regeringer bygges af, og de er byggestenene i de koalitioner, som lovforslag vedtages af. Hvis man kan forklare, hvorfor partierne gør, som de gør, og herunder hvorfor de vælger at samarbejde eller ikke at samarbejde, er man kommet langt. Kan man forklare partiernes adfærd, har man leveret et væsentligt bidrag til forklaringen på den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for et samfund – man er kommet et væsentligt skridt nærmere at forstå de politiske beslutninger.

Kaare Strøms teori for partiadfærd, som han publicerede i 1990, er et forsøg på at opstille en sådan samlet forklaring. "A Behavioral Theory of Competitive Political Parties", som artiklen hedder, er muligvis det mest ambitiøse forsøg, der er gjort på at forudsige og forklare partiadfærd, og teorien har da også været indflydelsesrig. I den politologiske forskning har den sat et solidt aftryk. For eksempel registrerer Google Scholar over tusinde citater af artiklen. I forbindelse med undervisning har utallige studerende stiftet bekendtskab med modellen.¹

Formålet med denne artikel er at præsentere Strøms model, diskutere dens styrker og svagheder samt præsentere et forslag til videre arbejde. Artiklen indledes med en præsentation af modellen fra 1990 med dens tre former for partiadfærd – *vote-seeking*, *policy-seeking* og *office-seeking* – de tradeoffs Strøm (1990a) ser mellem målene, og de faktorer som han bruger til at bestemme forventningen til et konkret partis afvejning af de tre mål. En væsentlig pointe er, at partiernes interne koordinering har betydning for deres relation til og

handlen i forhold til andre partier. Den efterfølgende diskussion af styrker og svagheder inddrager litteratur om partiadfærd såvel før som efter Strøms artikel. I litteraturen efter artiklen fra 1990 er Müller og Strøms bog om samme emne fra 1999 central. Argumentet i herværende artikel er, at bogens delvist nye fremstilling af modellen skaber problemer, der er større end dem, den nye fremstilling søger at løse i den oprindelige model. En mulig vej frem er at følge i bogens teorioprøvende spor og gennemføre flere og mere ambitiøse empiriske tests for at udfolde modellens potentiale. Derfor diskuteres afslutningsvist muligheder og vanskeligheder i forbindelse med en systematisk og ambitiøs anvendelse og test af modellen.

Adfærd og tradeoffs i Strøms model

I artiklen (1990a) undersøger Strøm, hvordan organisatoriske og institutionelle faktorer påvirker partiets adfærd (og dertil knyttede motiver) i parlamentariske demokratier. Hensigten er at opstille en samlet teori for partiadfærd. I den følgende præsentation af teorien (1990a) vil vægten blive lagt på en klar og positiv fremstilling, men erfaringen viser, at det letter forståelsen, hvis enkelte kritiske overvejelser flettes ind allerede her.

Strøm opererer som nævnt med, at partier kan have tre former for adfærd: vote-seeking, policy-seeking og office-seeking. Vote-seeking, som oprindelig blev udfoldet af Downs (1957), giver i store træk sig selv. Det handler om at få så mange stemmer som muligt. Strøm nævner nogle mulige modifikationer, men han bruger dem ikke i modellen. Stemmer er for så vidt blot midler til politikindflydelse og private goder forbundet med regeringsmagten, men et partis adfærd skal kategoriseres som vote-seeking, hvis det prioriterer at vinde stemmer ved næste valg frem for at omsætte de allerede vundne stemmer til politikindflydelse eller private regeringsgoder her og nu. Office-seeking handler om at gå efter regeringsmagten, men det er vigtigt for at forstå modellen fuldt ud at være opmærksom på, at Strøms definition er væsentligt snævrere, idet den er afgrænset til at søge de private goder, der er forbundet med regeringsmagten.

In this article office benefits refer to private goods bestowed on recipients of politically discretionary governmental and subgovernmental appointments ... Political office may well contribute to electoral success or policy effectiveness, but for present purposes behavior motivated by such expectations is not considered office seeking ... (1990a: 567).

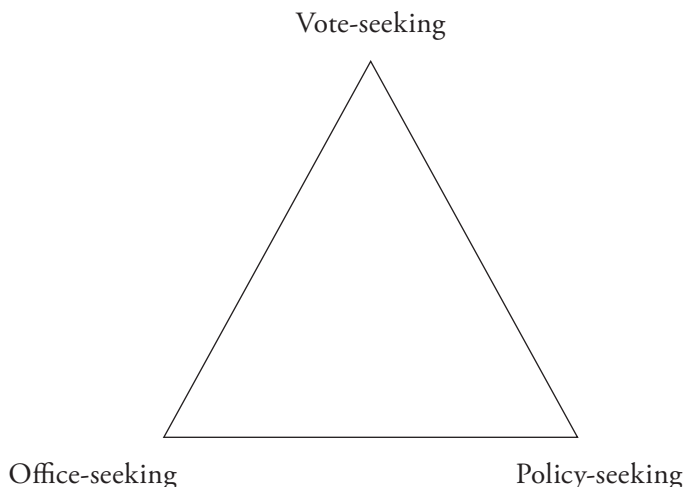
For Strøm handler office-seeking altså om, at partierne går efter regeringsmagten for at få ministerlønningerne, ministerbilerne, prestigen og de gode

pensioner til partiets topfolk og derudover evt. andre goder. Det betyder ikke, at Strøm udelukker, at partierne kan gå efter regeringsmagten for at få politisk indflydelse – tværtimod. En sådan stræben er bare inkluderet under policy-seeking. ”The policy-seeking party maximizes its effect on public policy” (1990a: 567). Det kan ske i eller uden for regeringen.

For at forstå modellen er det vigtigt at forstå den snævre definition af office-seeking. Et parti er først office-seeking, hvis det går efter regeringsmagten for at opnå de private goder forbundet hermed. For nogen vil tanken om, at partierne kan stræbe efter sådanne private goder måske være stødende. Her er det imidlertid værd at bemærke, at man vel sjældent bebrejder andre hårdtarbejdende mennesker for at have karrieremål. Det er også vigtigt at understrege, at Strøm jo netop ikke siger, at hvis et parti går efter regeringsmagten, så gør det det af hensyn til de private goder. Det er også muligt, at partiet stræber efter den politikindflydelse, som følger med regeringsmagten. Så er der bare tale om policy-seeking, når man bruger Strøms begreber.

Strøm indplacerer de tre former for partiadfærd i en figur, hvis vigtigste element er en trekant som vist i figur 1.

Figur 1:

En pointe er, at alle partier kan indplaceres i trekanten, hvorved man kan se partiets vægtning af de tre mål stemmer, politikindflydelse, og private regeringsgoder. Et parti placeret i øverste hjørne vil udelukkende være vote-seeking, et parti placeret i nederste venstre hjørne vil udelukkende være office-seeking,

og et parti placeret i nederste højre hjørne vil udelukkende være policy-seeking. Normalt vil partiernes målsøgning dog udgøre en blanding af i hvert fald to af målene. Jo tættere et parti er placeret på et hjørne, desto mere vil partiet vægte dette mål. Et parti kan godt i nogen grad forfølge alle tre mål på én gang. Så vil det være placeret i midten af trekanten. Det er imidlertid en forudsætning for modellen, at et parti ikke fuldt ud kan forfølge alle tre mål på én gang. Figuren illustrerer det ved, at hvis et parti ønsker i højere grad at forfølge et bestemt mål og dermed bevæge sig nærmere mod dette hjørne, vil det nødvendigvis indebære, at det bevæger sig væk fra mindst et andet hjørne i trekanten; mindst et mål må prioriteres lavere.

Nogle kunne indvende, at hvis de forskellige målsætninger blev placeret i et koordinatsystem med en dimension for hvert mål i stedet for i en trekant, ville alle målsætninger kunne maksimeres samtidig. Det ville være tilfældet for et parti, som stræbte efter at danne regering for at maksimere sin politiske indflydelse og adgang til de private regeringsgoder, og som forventede herved at vinde stemmer ved næste valg. Strøms begrundelse for at reducere det tredimensionale koordinatsystem til en trekant er, at oftest og i de mest interessante situationer er målsætningerne gensidigt modstridende, hvorfor partierne står over for tradeoffs (1990a: 570-571).² Strøm argumenterer for, at der er to afvejninger, en vertikal og en horisontal. Det vertikale tradeoff, som er det bedst dokumenterede, er en afvejning mellem det korte og det lange sigt. Ved at gå i regering kan et parti opnå såvel private embedsgoder som politikgoder her og nu. Et parti kan godt gå frem ved et valg, selvom det er i regering, men empiriske undersøgelser viser, at regeringspartier som gennemsnitlig betragtning taber stemmer på at være i regering, og flertalsregeringer rammes hårdest (Narud og Valen, 2008). At gå i regering må altså anses for omkostningsfuldt på langt sigt; et parti må gå ud fra, at det koster stemmer. Tanken vedrørende det horisontale tradeoff er, at partier i regering kan bytte private embedsgoder for politikgoder, således at det ene parti får flere private embedsgoder og det andet får flere politikgoder. Tilsvarende kan et parti også komme ud for, at det kan få større politisk indflydelse ved at give afkald på de private embedsgoder og i stedet blive støtteparti.

Udgangspunkt og effekten af organisatoriske faktorer

For Strøm drejer det sig nu om at få indplaceret partierne i trekanten, dvs. at forklare deres prioritering af de tre mål. Strøms udgangspunkt er, at partilederen (primært) vil være office-seeking. Partilederen vil have betaling for sine anstrengelser med at organisere partiet. Derimod vil den ideelle partiaktivist være policy-seeking (Strøm, 1990a: 574-576).

Partiets organisering har derfor stor betydning for partiets prioritering af målene, og der er ifølge Strøm tre organisatoriske faktorer, der har betydning: decentralisering af policy-beslutningerne, eksklusive forfremmelsesmuligheder og lederafsættelighed. Decentralisering af policy-beslutningerne handler ikke om geografi, men om internt partidemokrati. Hvis policy-beslutningerne træffes af partiorganisationen på landsmødet, vil det trække partiet i retning af policy-seeking, fordi policy-motiverede aktivister får større indflydelse på beslutningerne.

Eksklusive forfremmelsesmuligheder betyder, at aktivisterne får monopol på at blive forfremmet i partiet. Man kan ikke bare hente folk ind udefra. Eksklusive forfremmelsesmuligheder vil også trække partiet i retning af policy-seeking. Dels er det policy-orienterede aktivister, der så vil komme op i partiet i stedet for udefrakommende *office-seekers*, dels kan det koste stemmer ikke frit at kunne udvælge dem med størst vælgerappel.

Endelig er der lederafsætteligheden. Hvis partilederen (evt. hele ledelseslaget) med lethed kan afsættes af aktivisterne, vil det typisk trække i retning af policy-seeking og i hvert fald væk fra vote-seeking. Dels må lederen tage hensyn til aktivisternes politikkrav for ikke at blive afsat, dels medfører risikoen for at blive afsat, at partilederen vil tænke mere kortsigtet.

Effekten af institutionelle eller systemiske faktorer

De organisatoriske faktorer kan variere fra parti til parti. De institutionelle eller systemiske faktorer er derimod fælles for alle partier i et land på et bestemt tidspunkt. Strøm sonderer mellem institutionelle faktorer med direkte effekt henholdsvis indirekte effekt, idet han blot opererer med en enkelt faktor med indirekte effekt. Det er offentlig støtte til partierne, som virker indirekte ved at have indflydelse på, hvorvidt partierne er arbejdskraftsintensive eller kapitalintensive, hvilket igen formodes at påvirke partiernes organisatoriske indretning. Et parti, som i høj grad beror på aktivisternes arbejdskraft, formodes at have indrettet sig organisatorisk (jf. ovenfor) således, at aktivisterne tror på, at partiet vil være policy-seeking. Eller med andre ord: Hvis partiet er arbejdskraftsintensivt, vil det trække i retning af policy-seeking, fordi aktivisterne skal belønnes med politikgoder. Det kapitalintensive parti vil derimod trække i retning af office-seeking og vote-seeking, fordi det er frigjort fra aktivisterne og deres krav. Det kapitalintensive parti har midlerne til at betale analyseinstitutter og PR-bureauer for at gøre arbejdet. Offentlig støtte til partierne frigør – især hvis støtten gives centralt – partierne fra aktivisterne og trækker således partierne væk fra policy-seeking.

Nogle vil indvende, at kapitalintensive partier kan have deres midler fra andre donorer, som stiller politikkrav. Sponsoren kunne fx være en eller flere virksomheder. Indvendingen virker berettiget, men i det omfang partiernes organisatoriske form (arbejdskraftsintensiv eller kapitalintensiv) blot er en mellemregning i forhold til offentlig partistøtte, så er det jo rigtigt, at den offentlige partistøtte ikke er forbundet med politikkrav. I forhold til den offentlige partistøtte i Danmark kunne man spørge, om den ikke skulle trække partierne i retning af vote-seeking, idet partistøtten jo tildeles som et beløb pr. stemme ved seneste folketingsvalg. En sådan overvejelse kunne formentlig godt indarbejdes i Strøms model. Det må imidlertid konstateres, at den ikke indgår i modellen, som den foreligger (men se Strøm, 1990a: 579).

De direkte institutionelle eller systemiske effekter vedrører valg og valgssystemer, karakteristika forbundet med parlamentet samt regeringsinstitutioner. Den første er elektoral konkurrence, som vedrører vælgerne påvirkelighed. Hvis partierne får den samme andel af stemmerne, uanset hvilke policy-positioner de indtager, er vælgerne meget upåvirkelige. Hvis vælgerne derimod er villige til at skifte parti, er der store potentielle gevinster ved at rykke nærmere vælgerne. Høj elektoral konkurrence trækker derfor i retning af vote-seeking. Jo flere stemmer der kan hentes, desto mere vil man bekymre sig om dem.

Valgsystemet har imidlertid også betydning. Partierne går kun efter stemmer, hvis de kan regne med at have noget ud af det. For så vidt er det ikke stemmerne, de er interesserede i, men de mandater de omsættes til. Jo mere uforudsigelig sammenhængen mellem stemmer og mandater er, jo mindre vil partierne stræbe efter stemmer. Et uforudsigeligt valgsystem trækker væk fra vote-seeking. Som Strøm (1990a) selv er inde på, er uforudsigeligheden størst ved flertalsvalg i enkeltmandskredse. Her er der ligefrem en risiko for, at partiet, der på landsplan kun har fået næstflest stemmer, alligevel får et flertal af mandaterne i parlamentet. Logikken vedrørende uforudsigelighed ser alt andet lige ud til at være rigtig. Men det er et problem for Strøms argumentation, at alt andet i denne sammenhæng sjældent er lige (se også Samuels, 2002: note 3). For i lande med flertalsvalg i enkeltmandskredse er der en klar tendens til, at et enkelt parti får flertallet af mandaterne i parlamentet. Og sædvanligvis (men altså ikke altid) vil det være det parti, som har fået flest stemmer ved valget. Hvis et parti vinder et flertal i parlamentet, kan det regne med at komme i regering og få de herved forbundne private embedsgoder samt politikindflydelse. Der er således et stærkt incitament til at være stemmesøgende, som let kan opveje den usikkerhed, der er forbundet med omsætningen fra stemmer til mandater. Strøm (1990a) er selv inde på overvejelsen i forbindelse med den næste faktor.

Den næste systemiske faktor vedrører forvriddning i parlamentet mellem mandatandele og forhandlingsmagt. Faktisk er det ikke engang mandatene, men den forhandlingsmagt som følger af mandatene, partierne er interesserede i. Det er ikke mandaternes antal, men det de kan bruges til, der er værdifuldt. Derfor gælder det parallelt med effekten af valgsystemet, at jo større forvriddning i omsætningen af mandater til forhandlingsmagt, desto mindre tilbøjelighed til vote-seeking. For at få forhandlingsmagt skal man jo have mandater, og for at få mandater skal man have stemmer. Hvis der er dårlig sammenhæng mellem mandatandelen og forhandlingsmagten, vil man være mindre tilbøjelig til at efterstræbe mandater og dermed mindre tilbøjelig til at efterstræbe stemmer.

Selv hvis man kunne ignorere partiernes politiske positioner, ville der være en vis forvriddning mellem mandatandelen og forhandlingsmagten. Et klart eksempel er et parlament med tre partier, hvoraf ingen har flertal. Der skal altså to partier til for at opnå flertal. Uanset partiernes størrelse vil de have lige meget magt. Selvom det ene parti har et mandat, og de to andre har 49 mandater hver, vil alle tre have lige meget forhandlingsmagt, fordi alle topartikombinationer har flertal (jf. Laver, 1998: 9-10). Der er udtænkt forskellige magtindeks til på denne eller lignende vis at beregne partiets forhandlingsmagt givet deres og de øvrige partiets mandatandele. Mere centralt for Strøms tankegang (1990a) er det imidlertid, at forvriddningen øges, hvis man skal tage højde for partiernes politiske positioner, og dimensionaliteten er lav. Hvis der kun er én politisk dimension, fx en venstrehøjreskala, og partierne kun indgår koalitioner, der er forbundne på denne skala, så vil de yderste partier have relativt lille magt, og det midterste parti relativt stor magt. Det midterste parti vil nemlig være med i alle vindende forbundne koalitioner, hvorimod de yderste partier kun vil være nødvendige i få forbundne vindende koalitioner. Det midterste parti vil således være meget magtfuldt, uanset hvor få eller mange mandater det har. Dog vil der selv ved endimensionalitet være en relativt fin sammenhæng mellem mandatandelen og magten, hvis der kun er to partier, idet det største parti uanset den lave dimensionalitet i så fald vil have al magten. Forvriddningen opstår først, hvis der er flere partier. Ved flere partier kan forvriddningen dog reduceres, hvis der er flere dimensioner, hvor partierne placerer sig forskelligt. Partier, der ikke er naboer på den ene dimension, vil måske være det på en anden. Hermed bliver flere koalitioner mulige, og magtskævvridningen som følger af bestemte positioner, reduceres. Mange partier og få dimensioner vil således øge forvriddningen mellem mandatandelen og forhandlingsmagten og dermed gøre partierne mindre tilbøjelige til vote-seeking. Mange partier reducerer også sandsynligheden for et flertalsparti, hvilket trækker i samme retning.

De sidste systemiske faktorer vedrører regeringsinstitutionen. Det varierer, hvor meget partierne har ud af at være i regering, både med hensyn til politikgoder og med hensyn til de private goder forbundet med at være i regering. Strøm opererer således med to differentialer: et regeringsgodedifferential og et politikindflydelsesdifferential. For at forstå differentialerne er det vigtigt at huske definitionen på office-seeking, som ikke handler om en generel stræben efter regeringsmagten, men væsentligt mere snævert er afgrænset til at gå efter regeringsmagten for at få de private goder, som er forbundet med den. Begge differentialer vedrører således forskellen på at være i og uden for regering. Hvis der er stor forskel på de private regeringsgoder, man får, når man er i regering, sammenlignet med når man ikke er, vil partierne være mere office-seeking. De vil være mere tilbøjelige til at søge regeringsmagten for at opnå private goder, hvis der er mange private goder at hente i regeringen. Er der derimod et stort politikindflydelsesdifferential, en stor forskel på den politiske indflydelse i regeringen og uden for den, vil partierne være mere policy-seeking. De vil være mere tilbøjelige til at gå efter regeringsmagten for at opnå politisk indflydelse, hvis der er stor forskel på den politiske indflydelse mellem regeringspartier og partier uden for regeringen. For begge differentialer gælder det, at et stort differential vil få partierne til at søge regeringsmagten. Et stort regeringsgodedifferential vil få dem til at gøre det for at opnå de private goder forbundet med regeringsmagten, mens et stort politikindflydelsesdifferential vil få dem til at stræbe efter regeringsmagten for at opnå politisk indflydelse. Pointen om, at et stort politikindflydelsesdifferential får partierne til at stræbe efter regeringsmagten af hensyn til den politiske indflydelse, hvilket trækker dem i retning af policy-seeking og væk fra office-seeking, er kun mulig at forstå, når man erindrer den snævre definition af office-seeking.

Strøms model i den videnskabelige litteratur: før og efter 1990

Strøm (1990a) fremstiller sin model som en forening af tre tidligere modeller for partiadfærd: modeller baseret på henholdsvis stemmesøgning, regeringsgodesøgning og politiksøgning. Strøm argumenterer for, at modellerne hver for sig ofte passer dårligt på virkeligheden, og at de deler tre urealistiske antagelser: De er typisk statiske, de behandler partierne som enheder uden begrænsninger, hvor de faktisk er komplekse organisationer, og endelig ignorerer de institutionelle omgivelser. Strøm søger at endogenisere de tre partimål ved at inddrage de organisatoriske og institutionelle faktorer i en neo-institutionel ramme (Strøm, 1990a).

Strøms model havde imidlertid andre forgængere end de særskilte partiadfærdsmodeller. Både Molin (1965) og Sjöblom (1968) havde inden Strøm for-

søgt at forene de tre mål eller beslægtede mål i et samlet apparat. I en doktorafhandling, der empirisk handlede om indførelsen af arbejdsmarkedspension i Sverige, fremførte Molin (1965), at partiers adfærd og valg af standpunkt er bestemt af to mål: at der træffes politiske beslutninger i overensstemmelse med deres kernetilhængeres politiske interesser og at danne regering. Sidstnævnte mål er strategisk og kan underinddeles i en opinionsfaktor, stemmesøgning, og en parlamentarisk faktor, som blandt andet handler om at tage hensyn til en potentiel koalitionspartners ønsker, at splitte en koalition af modstanderpartier, at svække hovedmodstanderen vælgermæssigt, eller at skaffe flere vælgere til nærtstående partier. Sjöblom skrev en hel doktorafhandling om partistrategier i flerpartisystemer. Han arbejdede med fire mål: programrealisering, stemmemaksimering, maksimering af parlamentarisk indflydelse og partisammenhold (Sjöblom, 1968: 74). Strøm har senere (med Müller som medforfatter) diskuteret muligheden for at tage partisammenhold med som et sidestillet mål (Strøm og Müller, 1999; Müller og Strøm 1999a). Det afviser han med et argument om, at partisammenhold som mål altid vil være instrumentelt ift. andre mål, fx stemmer. Man kunne tro, at et tilsvarende argument gjaldt for vote-seeking, men det er ikke ubetinget tilfældet, fordi vote-seeking afspejler et væsentligt temporalt element i Strøms model (Strøm og Müller, 1999: note 1; se også Sjöblom, 1968: 85-87). Vote-seeking er langsigtet og er således ikke reducerbar til policy-seeking og office-seeking, der er kortsigtede.³ Hvad partier ønsker at bruge stemmer opnået ved vote-seeking til senere, er ikke relevant for kategoriseringen.

Trods den meget udførlige behandling fremstillede Sjöblom overvejelserne som et analyseskema og skrev eksplicit, at de ikke kunne opfattes som en teori (1968: 12). Strøms vigtigste bidrag var at tænke de tre partimål sammen i en rationel neo-institutionel ramme, således at der fremkom en teori, der i relativt høj grad var testbar. Denne teori er igennem årene blevet testet i et utal af studenteropgaver. Statistiske undersøgelser af partiers vægtning af nogle af målene er gennemført af Shikano og Linhart (2010), Han (2007), og Pedersen (2012a). Særligt interessant i denne sammenhæng er Pedersens undersøgelse af partiers vægtning af policy-seeking ift. office-seeking, hvor hun på baggrund af et stort komparativt materiale i fin overensstemmelse med Strøm konkluderer, at internt partidemokrati gør partier mere policy-seeking (Pedersen 2012a).

Det tætteste, man kommer på en samlet test af Strøms model, finder man i bogen *Policy, Office, or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions* redigeret af Wolfgang C. Müller og Kaare Strøm (1999b). I første kapitel fremstilles modellen med nye situationelle faktorer tilføjet (Strøm og Müller, 1999).⁴ Herefter anvender landeeksperter modellens optik til at ana-

lysere udvalgte cases i Irland, Danmark, Spanien, Holland, Italien, Østrig, Norge, Tyskland, Sverige og Frankrig. I det konkluderende kapitel samles de foregående analyser til en test af modellen, idet faktorerne dog afprøves enkeltvis (og ikke altid helt som formuleret i modellen). Resultatet er overvejende positivt, men også ofte blandet (Müller og Strøm, 1999a).

I alle tilfælde på nær ét har kapitlernes analyser demonstreret konflikt mellem mindst to mål (1999a: 280). Det kunne udgøre en støtte for den grundliggende tanke om tradeoffs. Det er imidlertid vigtigt at bemærke, at cases er udvalgt, fordi man forventede at finde målkonflikter her. Dette rejser et betydeligt spørgsmål om modellens gyldighedsområde. Testen fortæller ikke, om det er reglen eller undtagelsen, at der er tradeoffs mellem målene. Selv siger de: "Of course, it is also possible for all goals to be mutually compatible, but such cases hardly make for exciting studies of party decision making" (Müller og Strøm, 1999a: 282). Men strengt taget er modellen i vanskeligheder, hvis bare to mål kan vises at blive maksimeret samtidig – det kan ikke afbildes i Strøms trekant.

Müller og Strøm konkluderer også: "... we do not have a rigorous deductive model" (1999a: 307). Det kan skyldes, at faktorerne ikke er påført vægte, hvilket vanskeliggør en samlet afprøvning af modellen. Det kan også skyldes, at Strøm og Müller som nævnt i bogens indledningskapitel tilføjer en række situationelle faktorer, som ikke er integrerede i modellen i samme grad som de øvrige. Disse situationelle faktorer har at gøre med de involverede partier; de regerings-, stemme- og politikgoder, som partierne allerede har; partiernes specifikke ledere, historie og forventninger; tidligere begivenheders indflydelse; og endelig den nationale og internationale kontekst (1999: 24-27).

De situationelle faktorer løser tilsyneladende flere problemer forbundet med den oprindelige model. Modellen, som den oprindelig blev formuleret, kommer således let i problemer, hvis et parti inden for relativt kort tid ændrer adfærd (eller mere præcist vægtning af målene). Det vil skulle forklares ud fra ændringer i organisatoriske eller systemiske forhold, men på kort sigt er disse forhold ofte stabile. Strøm (1990a) opfatter sin model som dynamisk pga. sondringen mellem kort sigt og langt sigt (vote-seeking). Reelt er modellen imidlertid kun i begrænset omfang dynamisk, for kun hvis organisatoriske eller systemiske forhold ændrer sig, vil modellen forudsige forandring i partiets målfølgelse. De situationelle faktorer kan imidlertid bruges til at forklare hurtige ændringer, der ikke ellers kan forklares.

Særligt iøjnefaldende er manglen på dynamik i den oprindelige model ift. et parti, som modellen ville forudsige var rendyrket vote-seeking. Uden systemiske eller organisatoriske forandringer vil modellen forudsige, at partiet vil

være permanent vote-seeking. Et sådant parti vil enten mislykkes eller lykkes med dets strategi. Et mislykket vote-seeking parti vinder ikke flere stemmer over tid, selvom det konsekvent giver afkald på politik- og regeringsgoder. Det er ikke helt nemt at se et sådant parti for sig. Et vote-seeking parti, der lykkes med dets strategi vil gradvist vokse sig større vælgermæssigt. Selvom det på et tidspunkt når en størrelse, hvor det kunne opnå betydelige politik- og regeringsgoder, vil det give afkald på disse til fordel for endnu flere stemmer. Selv hvis det opnår flertallet i parlamentet, er forudsigelsen, at det uden samtidige systemiske eller organisatoriske ændringer fortsat vil prioritere at stræbe efter flere stemmer. Det er heller ikke let at forestille sig dette parti. Her påpeger Strøm og Müller (1999) imidlertid, at der kan være bestemte tærskler for regeringsgoder, stemmer og politisk indflydelse, som er særligt vigtige. Generelt gælder det, at værdien af goderne falder, jo mere man har af dem. Mere konkret vil kritiske grænser for stemmer kunne være spærregrensen, at blive størst eller opnå flertal (1999: 26-27). Et parti, der har opnået majoritet, kan altså i nogen grad nedprioritere vote-seeking, simpelthen fordi det har stemmer nok.

Der er også en anden situation, hvor man allerede a priori kan se, at den oprindelige model let kan komme i problemer. Hvis der er markante forskelle mellem et lands partiers vægtning af vote-seeking og office-seeking, vil modellen ikke kunne forklare det, for der er kun én faktor, der kan variere i et politisk system, og som kan differentiere mellem vote-seeking og office-seeking, og den gør det kun delvist. Det er ledeafsætteligheden, hvoraf en lav grad vil føre til vote-seeking, mens en lav eller høj grad vil føre til office-seeking og en høj grad af ledeafsættelighed vil føre til policy-seeking. Høj ledeafsættelighed vil således trække væk fra vote-seeking og i retning af blandt andet office-seeking. Det vil kunne forklare små forskelle mellem partierne, men ikke store forskelle (Skjæveland, 2003: 34-36). Også her vil de situationelle faktorer kunne komme til hjælp.

De situationelle faktorer løser således en del af de problemer, der var forbundet med den oprindelige model. Til gengæld er den samlede model mere sammensat og mindre elegant end den oprindelige. Hermed har den nye model mistet de mest markante fortrin, som den oprindelige model havde ift. Sjöbloms analyseskema.

Også andre forskere har arbejdet på at videreudvikle modellen. Harmel og Janda (1994) gjorde allerede før bogen redigeret af Müller og Strøm et forsøg på at opstille modelbetragtninger for partiforandringer. Pedersen har i flere tekster påpeget, at policy-seeking bør inddeles i to (Pedersen, 2010a og b; 2012b). Et parti, der giver politiske indrømmelser, er ikke nødvendigvis office- eller vote-seeking. Det kan være, at det går på kompromis netop for at

opnå politisk indflydelse. Derfor skal man sondre mellem *policy influence* og *policy purity*. Endelig kan det nævnes, at Strøms model – eller i hvert fald dele af den – er forsøgt tilpasset Europaparlamentet (Hix, Raunio og Scully, 1999) samt præsidentielle systemer (Samuels, 2002).

En systematisk og ambitiøs anvendelse og test af modellen

Den oprindelige models store styrke er, at den giver et egentligt bud på forklaring af partiets adfærd (eller mere præcist målsøgning, jf. nedenfor). At kategorisere et partis adfærd i en bestemt situation som vote-seeking, policy-seeking eller office-seeking kunne i sig selv opfattes som en (overfladisk) forklaring på adfærden, men modellen går langt videre ved at forklare, hvorfor et parti er eksempelvis policy-seeking ved at henvise til de systemiske og organisatoriske faktorer, der har gjort partiet policy-seeking. Hvis den adfærd, man ville forvente ud fra faktorerne, også er den faktisk udviste adfærd, kan modellen siges at have forklaret adfærden. På samme måde kan modellen principielt afprøves. Det er besnærende også at inddrage de situationelle faktorer i forklaringen, men medmindre de integreres i modellen på samme systematiske måde som de oprindelige faktorer, er faren, at de situationelle faktorer kan forklare alle afvigelser fra den oprindelige model (jf. Budge, 2000). Hermed ophører modellen med at være testbar i nogen egentlig forstand.

Ved at gennemgå de systemiske og organisatoriske faktorer, som gjorde sig gældende for partiet på tidspunktet for den udviste adfærd, kan man opstille en hypotese for adfærden. Hvis en efterfølgende analyse af den udviste adfærd svarer til hypotesen, har modellen fundet støtte, og adfærden kan siges at være forklaret. En række afprøvninger af modellens forklaringskraft i forbindelse med partiadfærd i forskellige situationer ville muligvis kunne udgøre en egentlig test af modellen. De ville kunne bidrage til at præcisere modellen som sådan samt dens gyldighedsfelt. Med tiden ville man muligvis også på en systematisk måde kunne indarbejde de situationelle faktorer såvel som andre relevante overvejelser. Der er dog en række udfordringer, når man skal anvende Strøms teori i forbindelse med forklaring/hypotesetest.

Første skridt i en ambitiøs forklaring eller delafprøvning er at opstille en hypotese for partiets adfærd. Til det formål er det nødvendigt at operationalisere alle de organisatoriske og systemiske faktorer og måle dem for partiet på tidspunktet for den udviste adfærd. Det er en betydelig opgave.

For de organisatoriske faktorer er det relevant at undersøge partiets formelle regler (jf. Pedersen, 2010a) og faktiske praksis. Ift. decentralisering af policybeslutningerne er det relevant at se på reglerne for folketingsgruppens inddragelse af partiets hovedbestyrelse i de vigtige politiske beslutninger såvel som

landsmødets inddragelse i fastlæggelsen af partiets politik. For de eksklusive forfremmelsesmuligheder kan man bl.a. se på reglerne for, hvor længe man skal have været medlem af partiet for at kunne blive opstillet til folketingsvalg, og hvis der er tale om et regeringsparti, kan man undersøge, hvor længe ministre har været medlem af partiet inden deres udpegelse. Ift. lederafsætteligheden er det overordentligt vigtigt, hvorvidt partiets egentlige politiske leder er valgt af den ekstraparlamentariske organisation. Det er eksempelvis ikke tilfældet hos Radikale Venstre. Relevant er det også, hvorvidt partiet nogensinde har afsat en siddende partileder, hvilket som bekendt er sket hos Socialdemokraterne.

Strøm opfatter graden af arbejdskrafts- vs. kapitalintensitet som en mellemkommende variabel mellem de organisatoriske faktorer og den bagvedliggende systemiske faktor: partistøtte fra det offentlige. Den er umiddelbart målbar, mens man kan få indikationer på arbejdskrafts- og kapitalintensitet ud fra partiernes medlemstal og regnskaber.

De direkte institutionelle eller systemiske faktorer er fælles for alle partier i et land på et bestemt tidspunkt. Den elektorale konkurrence kan måles som volatilitet, altså vælgernes omskiftelighed mellem partierne fra valg til valg. Valgsystemets uforudsigelighed afgøres ud fra valgsystemet. Forvriddningen i parlamentet mellem mandatandele og forhandlingsmagt afgøres ud fra antallet af partier i parlamentet og ud fra dimensionaliteten. Her er det ikke dimensionaliteten i vælgerkorpsset, men antallet af dimensioner i parlamentet i forbindelse med blandt andet regeringsdannelse og lovfølgninger, der er afgørende. De sidste systemiske faktorer er som nævnt to differentier knyttet til regeringsinstitutionen. Indikationer på politikindflydelsesdifferentialet kan fås ved at se på, om regeringen er en mindretalsregering, hvilket reducerer differentialet (Strøm, 1990a: 586; men se også 1990b: 68-72). Endvidere er inddragelsen af interesseorganisationer og forekomsten af specialiserede stående udvalg vigtig, fordi de kan styrke interesser, der ikke er repræsenteret i regeringen (Strøm 1990a og b). I forbindelse med regeringsgodedifferentialet er det relevant at forholde sig til, hvor meget bedre forhold, eksempelvis løn, man har som minister end som almindeligt folketingsmedlem. Det er også relevant, hvis mange attraktive administrative poster under ministerniveau uddeles i forbindelse med regeringsdannelsen eller af regeringen, og om de alle tilgår regeringspartierne. Man kan også argumentere for, at muligheden for at opnå attraktive poster i parlamentet, eksempelvis udvalgsformandsposter, bør indgå i opgørelsen.

Som det formentlig er fremgået, er bare det at opstille en hypotese om et partis adfærd ganske arbejdskrævende. Men der er to andre væsentlige udfordringer i forbindelse med hypoteseopstillingen. For det første kan der være

tvivl om sammenligningsgrundlaget. Hvornår er der en høj grad af partidemokrati? Hvornår er der en høj grad af elektoral volatilitet? Hvis man skal opstille to hypoteser for forskellige tidspunkter, er det relativt let at forholde sig til, om eksempelvis den elektorale volatilitet er øget. Skal man opstille hypoteser for forskellige partier, kan man forsøge sig med at sammenligne eksempelvis graden af partidemokrati, og for de systemiske faktorer kan man i hvert fald i et vist omfang sammenligne med situationen i andre lande. Før eller siden vil man imidlertid være nødt til at forholde sig til, hvad der i teoriens optik er lidt eller meget. For det andet opstår der et problem, når man skal gå fra karakteristikken af de enkelte faktorer til selve hypotesen, for Strøm (1990a) fortæller ikke, om faktorerne vejer lige meget. Det er ikke sandsynligt, at de gør det i praksis, men indtil faktorernes vægt måtte blive klarlagt, må man med et enkelt forbehold arbejde med en antagelse om, at faktorerne betyder lige meget. Undtagelsen gælder den offentlige partistøtte og graden af arbejdskrafts- vs. kapitalintensitet. Da offentlig partistøtte gennem graden af kapitalintensitet påvirker de tre organisatoriske faktorer og ikke i øvrigt antages at have en direkte effekt, kan man argumentere for, at den offentlige partistøtte og kapitalintensiteten ikke, eller i hvert fald ikke fuldt ud, skal tælles med, når faktorerne tælles sammen.

Når man har regnet faktorerne sammen og opstillet sin hypotese, skal hypotesen testes. Dvs. at man afprøver, om hypotesen holder ved at undersøge partiets adfærd, hvilket sker ved at undersøge, hvad der taler for, at partiet er henholdsvis vote-seeking, policy-seeking eller office-seeking. For at hypotesetesten/forklaringen ikke skal blive cirkulær, er det overordentlig vigtigt, at Strøms organisatoriske og institutionelle faktorer ikke anvendes som indikatorer på partiets adfærd. Man må søge andre indikatorer.

En oplagt, men sjældent uproblematisk, indikator er, hvad toppolitikere fra partiet selv siger. Udlægger de partiets konkrete adfærd som vote-seeking, policy-seeking eller office-seeking? Fordelen ved denne kilde er, at de i mange tilfælde har forudsætningerne for at vide, hvad der faktisk er tilfældet. Ulempen er naturligvis, at de langtfra altid har viljen til at give et (fuldstændig) retvisende billede af partiets adfærd. Det lyder godt at sige, at partiet er policy-seeking, men skidt at det er office-seeking (jf. Elklit, 1999). Grundliggende kildekritiske principper (jf. Humlum, 1991: 149-164; Elklit og Jensen, 2010) tilsiger derfor, at man ikke skal tillægge det megen vægt, hvis partiets politikere fremstiller adfærden som policy-seeking, hvorimod der er grund til lytte, hvis de beskriver adfærden som office-seeking. Det er imidlertid sjældent, at politikere indrømmer, at de primært er drevet af drømmen om penge, prestige og komfortabel transport. Politikere fra andre partier kan fremstille partiets

adfærd som office-seeking eller vote-seeking, men da de kan have interesse i at sætte partiet i et negativt lys, vil de kildekritiske principper også her mane til forsigtighed. Man kan være heldig at finde mere neutrale journalistiske analyser, men her må man overveje, om de har de nødvendige oplysninger for at klassificere partiets adfærd, en overvejelse der naturligvis også er relevant i forhold til konkurrerende politikere.

Hvis en analytiker eller en konkurrerende politiker karakteriserer et partis adfærd som vote-seeking, er det for så vidt interessant, men en selvstændig analyse er nødvendig. Her kan man se på, om partiet forfølger en politik, der er populær blandt vælgerne: kernevælgerne, marginalvælgerne eller vælgerne mere generelt. Kan det dokumenteres ud fra meningsmålinger på det pågældende område, er det en fordel for analysen. En generelt positiv udvikling i vælgertilslutningen i meningsmålingerne vil også være interessant, men her må man naturligvis kunne sandsynliggøre, at udviklingen helt eller delvist skyldes den pågældende adfærd, og at der var tale om en bevidst strategi fra partiets side. Man skal imidlertid være forsigtig med at slutte fra udviklingen i partiets meningsmålinger til partiets adfærd. Vælgertilbagegang i meningsmålingerne er ikke en garanti mod, at partiet har haft en vote-seeking adfærd. I så fald ville adfærden blot have været forfejlet. Et andet analytisk problem opstår, hvis den politik, partiets politikere brænder for, tilfældigvis er populær i et stort vælgersegment. I så fald kan man argumentere for, at partiets adfærd både rummer en vote-seeking og en policy-seeking komponent. Da stemmerne blot er en (formentlig velkommen) bieffekt, kunne man imidlertid også argumentere for, at der var tale om ren policy-seeking.

Når man skal undersøge, hvorvidt partiets politik er policy-seeking, kan man se på, om partiets konkrete adfærd følger partiets principprogram. Med en vis forsigtighed kan man også se, om linjen har ført til kritik i baglandet. Logikken er, at hvis ikke der har været kritik, har adfærden formentlig svaret nogenlunde til baglandets politiske krav. Det er en interessant indikator, fordi baglandet antages at stå for den rene politiske vare, men den er også problematisk, fordi samme antagelse ligger bag hypoteseopstillingen. En anden mulighed er at undersøge, om partiets politiske linje er konsistent over tid. Konsistens kan tyde på, at der er tale om policy-seeking, hvorimod skift kan skyldes, at man sælger ud af hensyn til vote-seeking eller office-seeking. Det er imidlertid uklart, hvordan man ser forskel på sådanne taktiske skift og oprigtige skift i den politiske linje.

Office-seeking forudsætter, at partiet søger regeringsmagten. Det er en nødvendig betingelse for at fastslå, at der er tale om office-seeking, men med den snævre definition af office-seeking er det ikke en tilstrækkelig betingelse. De-

definitionen forudsætter jo, at partiet søger regeringsmagten ikke for at gennemføre sin politik men for at opnå de private goder ved regeringsmagten. Hvis ikke partiet åbent melder ud, at det er tilfældet, og det gør det sandsynligvis ikke, kan man se på, om det opgiver væsentlige dele af sin politik for at komme i regering. Hvor meget af partiets politik det skal opgive, er dog ikke klart, og det vil ofte være svært at afgøre med sikkerhed, hvorvidt et regeringssøgende parti er office-seeking eller policy-seeking. Problemet skyldes grundliggende, at Strøms model – sat lidt på spidsen – ikke, som han ellers skriver, er en model for partiadfærd, men snarere en model for forskellige motiver til adfærd. Modellen forklarer partiets forskellige vægtning af mål. Ønsker man at sige, at modellen forklarer partiadfærd, må man tilføje, at adfærden til dels er defineret ved dertil knyttede motiver. Dette følger implicit af den snævre definition af office-seeking, og det vanskeliggør den empiriske afprøvning af Strøms model (jf. Elklit, 1999).

Når den empiriske analyse har klarlagt partiets vægtning af de tre mål i den konkrete adfærd, kan man forholde sig til, om modellen i dette tilfælde kunne forklare adfærden. Hvis den udviste adfærd svarer til hypotesen, er adfærden forklaret, forudsat at der ikke er bedre konkurrerende forklaringer, og modellen har fundet empirisk støtte i dette tilfælde af adfærd.

Konklusion

I modellen fra 1990 forenede Strøm tre former for adfærd med tilknyttede motiver – vote-seeking, policy-seeking og office-seeking – i en neoinstitutionel ramme. Modellens store styrke er, at den rummer potentialet til i relativt strikt forstand at forklare partiets adfærd/målsøgning. Det vertikale tradeoff mellem vote-seeking på den ene side og policy-seeking og office-seeking på den anden side tilføjer et temporalt element, som i en vis forstand er dynamisk. Overvældende dynamisk er modellen dog ikke. Vigtige skridt videre blev taget med bogen (Müller og Strøm) fra 1999, hvor situationelle faktorer blev tilføjet, og et udførligt forsøg blev gjort på at teste modellen. Hverken tilføjelserne eller testene var imidlertid helt tro mod den oprindelige models ambitioner (se også Budge, 2000; Webb, 2000). Flere empiriske tests, som tager modellens forklaringsambition for pålydende, kan bidrage til at undersøge modellens forklaringskraft og gyldighedsområde og herunder at undersøge, hvor ofte de anførte målkonflikter rent faktisk forekommer. Måske kan det ligefrem lykkes at specificere vægtene for de enkelte faktorer. Det er også muligt, at nogle af de situationelle faktorer og overvejelser fra anden forskning kan indarbejdes på en systematisk måde i løbet af denne proces. Relevante resultater fra øvrige forskere er nævnt ovenfor, men det er også tænkeligt, at en viderebearbejdning

kan hente inspiration i den beslægtede litteratur om forklaring af partipositioner (eksempelvis Han, 2007; Adams, Merrill og Grofman, 2005; Meyer, 2013).

Noter

1. Denne politica-artikel er foruden Strøms artikel (1990a) og øvrig litteratur baseret på mine undervisningsnoter og erfaringer med at fremstille modellen i undervisningen. Igennem undervisning, koordinationsmøder med instruktører og vejledning håber jeg, at jeg har bidraget til studerendes og instruktørers forståelse af modellen, men jeg vil også gerne anerkende, at jeg i denne proces selv er blevet klogere på Strøms model. Mange gode opgaver er skrevet om partiadfærd, og mange gode noter er udarbejdet af instruktører om modellen. Et eksempel på sidstnævnte er Korsbæk og Binderup (udateret). Tak til alle, der på et eller andet tidspunkt er kommet med nyttige kommentarer. Det gælder også Sektionen for Sammenlignende Politik ved Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet, Christoffer Green-Pedersen, Jørgen Elklit, dette temanummers redaktører og en anonym reviewer.
2. Se yderligere diskussion heraf i afsnittet om Strøms model i den videnskabelige litteratur.
3. Antagelsen om, at vote-seeking er langsigtet, må til gengæld betyde, at Strøms model ikke uden videre kan appliceres på partier i egentlig valgkamp, hvor stemmemaksimering jo er et kortsigtet mål.
4. Ud over tilføjelsen af de situationelle faktorer er der en ændring i fremstillingen af modellen ift. den oprindelige, som muligvis er nævneværdig. Hvis man skal identificere office-seeking, foreslår Strøm og Müller nu, at man stiller spørgsmålet: "Is this behavior aimed at increasing the party's control of executive office benefits, for whatever reason, even if it means sacrificing policy objectives or our prospects in the next election?" (1999: 6). Hvis man lægger vægt på formuleringen "for whatever reason", er definitionen anderledes og bredere end i den oprindelige artikel. Hermed er det, som Strøm og Müller fremhæver, relativt let at identificere office-seeking. Samtidig fjernes enhver tvivl om, at office-seeking ofte er empirisk relevant. Desværre medfører en sådan udvidelse, at office-seeking og policy-seeking bliver delvist overlappende, og effekten af politikindflydelsesdifferentiallet bliver overordentligt vanskelig at forstå. Lægger man derimod vægt på den sidste del af sætningen, fastholdes en definition tæt på den oprindelige.

Litteratur

- Adams, James F., Samuel Merrill III og Bernard Grofman (2005). *A Unified Theory of Party Competition*. New York: Cambridge University Press.
- Budge, Ian (2000). Book Reviews: Wolfgang C. Müller and Kaare Strøm, eds, *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. *Party Politics* 6 (4): 519-520.
- Downs, Anthony (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper & Row Publishers, Inc.
- Elklit, Jørgen (1999). Party behavior and the formation of minority coalition governments: Danish experiences from the 1970s and 1980s, pp. 63-88 i Wolfgang C. Müller og Kaare Strøm (red.), *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Elklit, Jørgen og Henrik Jensen (2010). Kvalitative datakilder, pp. 117-143 i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen (red.), *Metoder i statskundskab*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Han, Buyngjin (2007). Institutional determinants of party policy change in advanced democracies: a preliminary test of party behavioral theory. *Journal of International and Area Studies* 14 (1): 95-109.
- Harmel, Robert og Kenneth Janda (1994). An integrated theory of party goals and party change. *Journal of Theoretical Politics* 6 (3): 259-287.
- Hix, Simon, Tapio Raunio og Roger Scully (1999). An institutional theory of behaviour in the European Parliament. *EPRG Working Paper no. 1*, præsenteret ved Joint Sessions ECPR-konferencen i Mannheim 1999.
- Humlum, Jøren (1991). *Politologisk tekstanalyse*. Aarhus Universitet: Institut for Statskundskab.
- Korsbæk, Christian og Tejs Binderup under redaktion af Derek Beach (udateret). Notat om Strøm. Undervisningsnotat anvendt ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.
- Laver, Michael (1998). Models of government formation. *Annual Review of Political Science* 1 (1): 1-25.
- Meyer, Thomas M. (2013). *Constraints on Party Policy Change*. Colchester: ECPR Press.
- Molin, Björn (1965). *Tjänstepensionsfrågan: En studie i svensk partipolitik*. Göteborg: Akademiförlaget.
- Müller, Wolfgang C. og Kaare Strøm (1999a). Conclusions: party behavior and representative democracy, pp. 279-309 i Wolfgang C. Müller og Kaare Strøm (red.), *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Müller, Wolfgang C. og Kaare Strøm (red.) (1999b). *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Narud, Hanne Marthe og Henry Valen (2008). Coalition membership and electoral performance, pp. 369-402 i Kaare Strøm, Wolfgang C. Müller og Torbjørn Bergman (red.), *Cabinets and Coalition Bargaining: The Democratic Life Cycle in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Pedersen, Helene Helboe (2010a). *Partiernes interne organisering og parlamentariske adfærd*. Aarhus: Forlaget Politica.
- Pedersen, Helene Helboe (2010b). How intra-party power relations affect the coalition behaviour of political parties. *Party Politics* 16 (6): 737-754.
- Pedersen, Helene Helboe (2012a). What do parties want? Policy versus office. *West European Politics* 35 (4): 896-910.
- Pedersen, Helene Helboe (2012b). Policy-seeking parties in multiparty systems: influence or purity? *Party Politics* 18 (3): 297-314.
- Samuels, David J. (2002). Presidentialized parties: the separation of powers and party organization and behavior. *Comparative Political Studies* 35 (4): 461-483.
- Shikano, Susumu og Eric Linhart (2010). Coalition-formation as a result of policy and office motivations in the German federal states: an empirical estimate of the weighting parameters of both motivations. *Party Politics* 16 (1): 111-130.
- Sjöblom, Gunnar (1968). *Party Strategies in a Multiparty System*. Lund: Studentlitteratur.
- Skjæveland, Asbjørn (2003). *Government Formation in Denmark 1953-1998*. Aarhus: Forlaget Politica.
- Strøm, Kaare (1990a). A behavioral theory of competitive political parties. *American Journal of Political Science* 34 (2): 565-98.
- Strøm, Kaare (1990b). *Minority Government and Majority Rule*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Strøm, Kaare og Wolfgang C. Müller (1999). Political parties and hard choices, pp. 1-35 i Wolfgang C. Müller og Kaare Strøm (red.), *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Webb, Paul (2000). Policy, office or votes: how political parties in Western Europe make hard decisions (book review). *Political Studies* 48 (5): 1062-1063.